

CSIKI LAPOK

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Svoboda József könyv- és papírkerekedése, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény, valamint hirdetések és előfizetési díjak is küldendők. Telefon hívószám 2.</p>	<p>FŐSZERKESZTŐ: Dr. FEJÉR ANTAL ÜGYVÉD.</p>	<p>FELELŐS SZERKESZTŐ: Dr. ÉLTHES GYULA.</p>	<p>Megjelenik minden szerdán. Belföldi ára: Egész évre 8 kor. (Külföldre) 12 kor. Félévre 4 kor. Negyedévre 2 kor. Hirdetési díjak a legelőbbban számítottak. Kéziratok nem adóznak vissza.</p>
--	---	---	---

Az a bizonyos „bank“.

A bankkérdést a tavasz óta úgy állítják a magyar közönség elé, mint a függetlenségi politika sarkpontját, amelynek eldőlésétől függ az, ha vajjon előre megyünk-e, vagy hátra és hogy feladuk-e elveinket, vagy „egyenest szálaként“ megállítottunk annak talaján. Van benne sok igazság is, de még több a huncutság. Ezért kell világosságot deríteni rá!

Elsőben is a politikának ma sem ez, sem ez előtt sem volt ez a sarkpontja. A bankkérdés nem volt kérdés 1906-ban, még most sem az. Ha pedig kérdés: akkor csakis azokra nézve az, akik az önálló bank elvi álláspontját vallják magukénak. Ellenben a választási reform kérdése mindnyájunkra kötelező feladat. Elfogadta a nemzet és király együttesen. Magukévé tették kormány és pártok kivétel nélkül. A bécsi békekötésnek ez volt egyetlen indoklása. Ez hát a kérdés politikailag. De alkotmány jogilag is, a nemzet szempontjából is ez az a nagy kérdés, melyen eldől az, hogy magyar marad-e az ország s lesz-e a függetlenségi politikának valaha jövője. Mert ime, feltéve, hogy az önálló bank felállítatik, de a választási reform olyan lesz, mely feldarabolja az országot, kétségbe teszi a magyarság uralmát és leszállítja a parlament színvonalát és ellenálló képességét, mi haszonnal jár az országra? Olyan volna, mintha valakinek sikerül egy szép paradés fogatot vásárolni, de ezért aztán koldusbotra jut és elárverezik a birtokát.

Ne engedje magát tehát senkise félrevezetettnek a jelszavak által. Ügyeljünk a választási reformra és eszerint döntse el ki, hogy hova csatlakozik. Ha ez jól sikerül: a jövő parlamentje minden egyebet ki vivhat még; ha egyszer e téren csatát veszítettünk; nincs aki helyre hozza se bankkal, se anélkül.

Amde maga a bankkérdés is egészen más, mint ahogy hirdetik. Bank nekünk nem azért kell, hogy legyen. Hiszen van most is. — Hanem azért kell, hogy

pénzügyi helyzetünk jobb legyen mint ma. Aki pedig a kérdést alapjában ismeri és nem kortes szempontok szerint kezeli, annak azt kell mondania, hogy ez a cél elérhető a közös bank alapján is és viszont elrontható az önálló bankkal is.

Az nem kérdéses, hogy az önálló bankhoz jogunk van, az sem lehet vitás, hogy a többség akarja is. Még az sem, hogy ezért mindnyájan harcolni vagyunk hajlandók. De az sem kérdéses, hogy egy készfizető önálló bank felállítható és fenntartható is. A kérdés azonban nem ezeken a pontokon sarkallik.

A kérdés első lényeges pontja a hitelviszonyok javítása. Nekünk szükségünk van a világpiac jóindulatára, mert másképp meg nem élhetünk. Nem hívhatjuk ki magunk ellen az uralkodóház, az osztrákok és az egész hatalmi kör harcát, mert akkor a pénzügyi viszonyaink teljes romlása következik.

Már most e részben is a dolog úgy áll, hogy az önálló bank segít rajtunk, ha annak felállítása teljes egyetértésben történik mindezen hatalmi körökkel. Ha ők anélkül felállítják a bankot és nem harcot akarnak, akkor a dolog rendben van. De ki olyan bolond, hogy ezt elhigye?

Ha pedig harc jön, akkor harc lesz az egész vonalon. Hogy nézünk ki e harcban? A külföldi piacot nem szeretjük még meg, az osztrák piacot pedig elvesztjük ez esetben. Honnan szerzünk pénzt? Csak nem fogunk úgy tenni, mint 48-49-ben, hogy bankót nyomtatunk korlátlan mennyiségben. Más módját pedig nem ismerem. A bankkérdésnek is megvan tehát az előkészülete. És ezt munkálta utóbbi időben a Wekerle kormány, midőn előbb a világ piacot akarta megszerezni akként, hogy papírjaink jegyzését akarta keresztül vinni a párizsi börzén és egy óriási összegű olcsó kölcsönt kapott volna, ha a békét és rendet garantálni tudja. És ezt a nagy dolgot akadályozta meg a bank akció.

A másik pont volt az előkészítés kö-

rül a készfizetés felvétele. Ez is meghintáknak látszik. A további kívánságok voltak, ami értékcsökletünknek Budapesten való elhelyezése, a magyar főtanács teljes önálló jogköre, az üzletvitel és a hitelkérdések megállapításában és a teljesen külön magyar bankjegyek kiadása. Ezek a reformok nagy, értékes és biztos pénzügyi haladást jelentettek volna. Emellett Magyarország egész politikai területe Horvátországgal együtt megmaradt volna. E mellett Magyarország egész politikai területe Horvátországgal együtt megmaradt volna teljesen magyar vezetés mellett a budapesti főtanács kezében a bank üzleti körül.

Mi van ezzel szemben a bankosok tarsolyában? Ha felállítani tudnak a külön bankot: akkor ez. Ha nem tudják, akkor a provizorium, ami más szóval annyit, hogy mi meghosszabbítjuk a közös bank szabadságát, feltételek nélkül és a követelések elengedésével. Ez az egyik eshetőség. És a másik?

Hát kérem, szeretettel essék, erről a kánaáni állapotról is egy pár szót. Vitatkozom a bank bizottság jelentése alapján. Ebben van lefejtve az, milyen bankot akarnának felállítani a bankosok. Olyan bankot, amely a pénzforgalom és az üzleti forgalom kölcsönösségén alapulna. Vagyis az osztrák bank pénzét továbbra is elfogadjuk mi, ők pedig a miénkét. És aztán: az ő bankjuk ami országunkban továbbra is fenntartja főképp, mi pedig állítunk fel Ausztriában, ha tudunk.

No kérem, mit jelent ez? Elsősorban elveszítjük Boszniát egészen a bank üzletköre részére, másodsorban elveszítjük Horvátországot. Harmadsorban az összes nemzetiségi intézetek direkté csak az osztrák bankkal állanak szóba. Negyedsorban, ami megmarad, ott irtózatot versenyt kellene kiállanunk jobb feltételekkel, több hitelt nyújtó osztrák bankkal.

Köszönöm szépen. Az osztrák bank szilárdan áll. Ha itt elveszti szabadságát, dupla tőkével rendelkezik. Az új magyar bank külföldi tőkével alakulna, kisebb

pénzzel, drágább pénzzel, nehezebb viszonyok között, világos, hogy a versenyt nem fogja bírni. És ezen se látnak, se hatalmi presszió nem segít, mert a pénzügyvilág nemzetközi relációi hatalmasabbak országnál, királyoknál, törvényeknél. És ezért fordítsuk fel az országot?

A gazdasági önállóságnak hiva vagyok, de nem vámsorompóknak, nem a formuláknak, a jelszavaknak és a külsőségeknek. A lényeg a fő: a rendelkezés szabadsága, a közgazdasági viszonyok javítása, a pénz bősége és olcsósága, a termelés könnyüvé, jósa és olcsósága, a kereskedelem fellendülése, a szállítási eszközök alkalmassága stb. Ez kell nekünk összes előfeltételeivel egyetemben.

De ki volt az a bátor bankos, aki ki merté volna mondani, hogy a külön bank felállítása esetén nem fogadjuk el többé az osztrák bankjegyet fizetési eszkösként, kitaláljuk az osztrák bankot az országból és biztosítjuk Bosznia megfelelő üzleti forgalmát magunknak? Ezt a lényegét, a teljes önállóságot és a politikai területen a kizárólagos pénzügyi uralmat nem hirdette senki. Nem kereste, mert tudta, hogy ilyen program előre is lehetetlen Bécsben. Hanem igenis, hirdette olyan megoldási lehetőségeket, amely a lényegét feloldozza és minket pénzügyileg tönkre tesz. Hirdette abban a tudatban, hogy úgy se lesz belőle semmi, hanem csak a válság szélesedik ki, ennek révén hatalomra jutnak, s ha a hatalom és a többség meg van hozzá, provizorium címe alatt fenntartják a mostani formájában a közös bankot és elejtik mindazon óriási pénzügyi követeléseket, amelyekből borsózik a német háta és a melyeket a további kormányzás feltételül állított fel Wekerle.

Igy áll tehát a kérdés rövid dióhéjban. És most nem az áll az ország előtt, hogy lesz-e külön bank vagy sem, hanem az: milyen legyen a választási törvény és meghosszabbítjuk-e a közös bank szabadságát feltételekkel, vagy anélkül. És az áll az ország előtt, hogy fenntart-

A „CSIKI LAPOK“ TÁRCZÁJA.

Estetikai értekezés.

Előadta a szinügyi bizottság műsoros estélyén 1909. december 31-én dr. ERŐS VILMOS.

(Folytatás és vége.)

Ehhez képest a művészek nem szabad elcsábítani a jelenségek végtelen gazdagsága által, azokat mind fel venni, hanem minden momentumot el kell hagynia, ami nem járul hozzá az egésznek hatásához. Az egész pedig az az esztetikai momentum, mely a művészt a műtárgy létrehozására kényszerítette, ami a műtárgynak úgy mondjuk lelke. Feladata tehát ezt a lelket megnyilvánulásra juttatni. Aki tehát egy mozgási motívumot ragad meg, nem szabad az archa és formába önteni a rajzot, aki egy cselekvést vagy egy lelki momentumot akar elének tárti, az a festő nem helyezhet súlyt a színre és a szín érzéki rajzán a nélkül, hogy érdeklődésünket a műtárgy lelkétől el ne vonja.

A művészet idealizáló funkciója tehát abban áll, hogy egy egészet egy minden pont-

ban értékteljes és az egésznek céljánál fogva szükségessé létesít.

A művészet ezen tevékenységét stízlálonak is szokták nevezni, helyesebben azonban ez alatt azon tevékenységet értjük, melylyel a művész a műtárgyban anyagának speciális esztetikus rajzát érvényesíti, beszélünk plasztikus stílusról, epikus stílusról. Azok a tulajdonságok mit ezen kifejezésekkel a műtárgytól megvárunk, a közlés eszközeinek természetén nyugyszanak.

Epikus stíl az, amely az elbeszélés által felidézett lelki gyönyört legjobban kiaknázza. Nyugalom, szélesség, látványosság, a részleteknél időzés, a feszültség kielégítése stb. lényeges momentumai az epikus stílusnak, pl. Giolla képei.

Az idealizáló tevékenység a művészetben mindenütt azonos, de különböző az egyes művészeteknél, mert a különböző anyagoktól függ és azon alapszik.

A plasztikában szükség a testet mint olyant, vagyis 3 dimenzióvalításában, súlyában, vagy a súly megszüntetésében érzékelhetővé tenni; ezek a plasztikai stíl törvényei.

A stízláló tevékenység egyes művészetek belül is különböző lehet, ha különböző az anyaguk, így megkülönböztetjük a festészet körén belül a festőt, a rajzoló és felhomály stílt, a szerint a mint a művész a színt a kontúr, vagy fényt válassza mondanivalója eszközül.

Az eddigiekből következik, hogy a művészet keletkezése a dolog természeténél fogva kettős lehet, a szerint, a mint az esztetikai funkció is kettős oldalú: a mint a lelket a valóságból ki, vagy abba be kell alkotni. — Az egyik művész a létezőnek esztetikai rajzából indul ki és a realizikus, az objektív vagy naiv művész.

A másik a lelki izgalomból indul ki, azon erős lelki izgalom megvalósításának szükség érzéséből saját magát törkészik megvalósítani, saját lelkét leheli bele a jelenségbe, ez az ideális, szubjektív, Sillher szerint, a szentimentális művész.

Manapság a naturatista stílus a divatos, de a törkésvés ezen stílt egyedül művészeknek deklarálni, a művészet történet tényein szenved hajótrést.

Messze el mennék kitűzött céltól, ha fejtegetésbe bocsátkoznám, miként differenciálódik a szép, mint a művészi tevékenység ideálja konkrét formában. A szép ideálja az öntudatra jutott léleknek és azon feltételeknek keresése közben, melyekhez a szép megvalósítása fűződik, a szép metafizikai problémáját kellene fejtegetésem tárgyává tenni.

E helyett azonban a már kifejtett előzmények után egy kevésbé elvont terepnumra lépök és a művészetek rendszeréről óhajtok még futó említést tenni.

A művészetek beosztását nagyon megnehezítette az, hogy az élő művészet pl. a táncot a régi esztetikai iskola nem tudta hová sorozni, manapság ez a probléma ki van kapcsolva és az élő művészet a plasztikával egy sorba került.

A tér és az idő képezte aztán a beosztás alapját, így a térben ugyanazon időben jelen lévő tárgy, a festészetnek és szobrászatnak ad témát, a cselekvés pedig, mely egymás után történik, a költészetnek. A mai tudományos állásponthoz közel áll a fantáziának természetére alapított beosztás, a szerint a mint a

A KÁSZONI „BOLDIZSÁR-FORRÁS“ KIZÁRÓLAGOS FŐRAKTÁRA. Egy literes palackokban 10 fillérért kaphatók.

Van szerencsém az igen tisztelt vevőimet értesíteni, hogy az őszi és téli szezonra megérkeztek a legfrissebb és legkiválóbb kávé fajok, theák, tea-sütemények, angol és belföldi rumok, likőrök, legfinomabb cukorkák, csokoládék és déli gyümölcsök. Kávé, cukor, rizs, szappan és minden-nemű fűszerek. — Mindennap friss hideg felvágottak és prágai sonka kapható a legbiztosabb árak mellett. — Gyors és pontos kiszolgálás.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, vagyok kiváló isztelellettel

VÁKAR LAJOS

FÜSZER- ÉS CSEMEGE-KERESKEDÉSE
CSIKSZEREDÁBAN.

ELSŐ CSIKMEGYEI CEMENTÁRU-GYÁR

Iroda: Tusnád. Szász és Komlós, Tusnád. Iroda: Tusnád.

Ajánlja a legszebb kivitelű és örökös tartósságú kettős hornyú hosszurovú cement fedélcserépet minden színben valamint cement pad é lemezét különféle ésszetételű mintázatban.

40-52

Kőbányai sör- és ásványviz-raktár Csikszeredában.

Magyar ásványviz forgalmi és kiviteli r. t. Budapest, V., Báthory-u. 5. || Hagenmacher kőbányai és budafoki sörgyárak r. t. Főraktár Csikszereda részére: FÄHNDRICH ZOLTÁN cégnél (Lux-féle ház).

Árjegyek, azonnali palackosere mellett: Kása ni Salutária és Répáti 1 literes palackban 20 fillér, fülliteres palackban 17 fillér, nagybani vörszóni aranyedmény. Ezen gyógyvizeken kívül kaphatók még: Borsosói, Baross, Borhegy, Elopatak, Gloria, Fehérkői, Felsorakos, Maria, Boholt, Kássonjakabfalva borpataki, Hagyaliget, Mat. id. Székely Solters és Sztójkai gyógyvizek.

Kapható hordóban és naponta friss töltésű palackban az ország- szerle elsőrendű minőségűek el smert Hagenmacher-fole következő fajta sörök:

„Király”-sör. -- Salou á la „Pilsen”-sör. -- „Bajer”-sör.

Az árak helyben a házhoz, vidékre a csikszeredai vasúti állomásra szállítva értendők.

DÉZSA-, BURDU- ÉS HÓLYAGTURÓ

legolcsóbb napi árban kapható

Cziffra Józsefnél, Gyergyószentmiklóson.

MINDENMŰ BUTOR ELŐNYÖS FEL-

tételek mellett kapható

FOGOLYÁN ENDRE

ujonnan kibővített butorraktárában

SEPSISZENTGYÖRGYÖN.

Teljes menyasszonyi kefényék, vásznak.

ágyterítők, függönyök és matrácok stb.

Zongorák és varrógépek részletfizetésre is.

40-52

ÉRTESÍTÉS!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni, miszerint a Rákóczi-utca 352 sz. alatti saját házamban levő

NYERGES ÉS KÁRPITOS ÜZLETEMBEN

minden e szakmába vágó munkák elkészítését a legnagyobb készséggel vállalom és ezt esimes kivitelben olcsó árak mellett pontosan elkészítem. Raktáron tartok a mai kornak megfelelő, mindenféle nagyságu

RUGANYOS DIVÁNOKAT ÉS MATRACOKAT

azért, hogy itt mindenki beszerezhesse szükségletet ép oly olcsó árban, mint bármely nagyobb városban. Továbbá tudatom még a melyen tisztelt közönség! azt is, hogy állandóan raktáron tartok

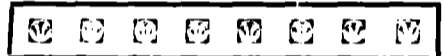
KÉSZ URI KOCSIKAT ÉS URI SZÁNKÓKAT.

Vegni a nagyérdemű közönség szives figyelmét felhívom azon körül- menyre, hogy a kocsik, valamint minden e szakba vágó munkák javítását elvállalom. Maradot nagyérdemű közönség jóindulatu pártfogásába ajánlván, marad am kiváló tisztelettel:

Bájer Ferencz, nyerges és kárpitos

(Csikszeredában. Rákóczi-utca 352. szám.)

2-52



Gzell Frigyes és Fiai

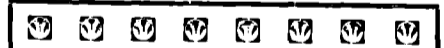
bornagykereskedők és bornagytermelők
MEDGYES.

Legjobb és legteljesítőképesebb szállítók

erdelyi fehér borokban.

Kitünő saját terméssé borok.

Különlegesség kiváló finom vörös borokban.



3-52

ÜZLET ÁTHELYEZÉS!

Tisztelettel van szerencsém a melyen tisztelt közönség szives tudomására hozni, miszerint 1909. december hó 18 tól

cipész üzletemet

a köhid mellett levő. Szultán Lazár felo házba helyeztem at. hol kesz cipőkből nagy raktárt tartok, ugyszinten megrendelesek gyorsan es pontosan eszközöltetnek. Szamos látogatást ker. kiváló tisztelettel:

László Albert cipész-mester, Csikszereda.

3-5

Boda József orgona és harmonium építő CSIKTAPLOCSÁN.

Van szerencsém a főtisztelendő papság és a m. t. egyháztanács szives tudomására hozni, miszerint

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ MŰHELYEMET

teljesen ujonnan rendeztem be, minck utánna módomban áll a legnagyobb szabásu orgona építést is elvállalni. Bárminemű javítás és átalakításokat a legjutányosabb árban pontosan eszközölök.



A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel:
Boda József, orgona és harmonium építő, Csiktaplocsán.

33-52

Hosszurovó Cement Födélcserép

Iroda: Kapu-utca 15 sz.

majdnem határtalan tartósságú, igen könnyű födőanyag, olcsó áron kapható

PORTLAND CEMENT GYÁRNÁL BRASSÓBAN.

Iroda: Kapu-utca 15 sz.